

Anders Kristoffersson

=>Kyrkofullmäktige i Umeå pastorat

Motion om förstärkning av pastoratets och församlingarnas arbete med lärande och undervisning

Motionens förslag

Kyrkofullmäktige beslutar att uppdra till kyrkorådet att utveckla pastoratets arbete med lärande och undervisning i enlighet med de riktlinjer som anges i motionen.

Bakgrund till förslaget

På nationell nivå i vår kyrka har under senare år medvetenheten ökat om behovet att förstärka arbetet med lärande och undervisning.

Ärkebiskop Antje Jackelén har i olika sammanhang skrivit om en växande religiös analfabetism i Sverige. 2018 presenterade hon tillsammans med kyrkokansliet *Program för lärande och undervisning i Svenska kyrkan*.

2019 genomfördes det första tematiska kyrkomötet i kyrkans historia och ämnet var just lärande och undervisning. Vid detta möte antogs ett program och en tidplan för fortsatt arbete.

2020 fördelade kyrkostyrelsen medel om 1 miljon kronor/stift för att förstärka stiftens arbete med dessa frågor. I Luleå stift har olika projekt fått stöd, exempelvis Teo talks i vårt pastorat, en satsning som första gången genomfördes hösten 2021 och där en ny omgång kommer i maj 2022.

I augusti 2021 presenterade biskoparna *"och lär dem; ett biskopsbrev om lärande och undervisning"* som syftar till att inspirera församlingarnas arbete.

Vid sidan av den officiella processen kring programmet om lärande och undervisning finns andra analyser av hur läroprocesser kan utformas. Jakob Wirén, ärkebiskopens teologiska sekreterare, kom 2017 med boken *Utmaningsdriven undervisning; hur kyrkan kan dela tro och liv idag*. Där redovisar han erfarenheter från arbete med undervisning i andra länder; i Norska kyrkan med en majoritetsställning i Norge som liknar den Svenska kyrkan än så länge har i Sverige, i Engelska kyrkan med dess starka beroende av ideellt arbete och i Evangelisk-lutherska kyrkan i USA med dess minoritetsställning. Boken innehåller mycket av intresse kring olika möjliga strategier, teologiskt och pedagogiskt, och kring olika läroplansmodeller.

Som förutsättning för denna motion gäller att lärandet och undervisningen avser vuxna, alltså alla de som ligger bortom konfirmationsåldern och arbetet med ungdomar efter konfirmation. För barn och unga finns ju mer utvecklade rutiner och arbetssätt.

Riktlinjer för arbete med lärande och undervisning i pastoratet

Att lära och undervisa vuxna kring kristen tro och kristet liv är utmanande såväl teologiskt som pedagogiskt. Det nationella programmet och biskopsbrevet ger viss vägledning. Båda dessa dokument är emellertid starkt koncentrerade till pedagogik

medan det teologiska innehållet är knapphändigt (se mina artiklar i Kyrkans Tidning, *Lärande i kyrkan: Pedagogik i väntan på teologi* (51—52/2018), *Var finns människan, kyrkan och försoningen i biskopsbrevet?* (43/2021) och *Bortom biskopsbrevet behövs mer av medveten teologi* (45/2021)). Det saknas teologisk reflektion kring sådana centrala frågor som människosyn, syn på försoning och kyrkosyn.

Den tidigare refererade boken av Wirén har inte påverkat den officiella processen kring lärande och undervisning. Exempelvis gäller detta Wiréns diskussion kring olika läroplanstraditioner, där det finns såväl en didaktisk (pedagogisk) tradition som en curriculumtradition, där det teologiska innehållet är mer centralt.

Då nationell nivå valt att i huvudsak behandla pedagogiska frågor blir det i praktiken upp till pastorat och församlingar att utveckla ett kombinerat pedagogiskt och teologiskt arbete. Som stöd för denna viktiga del av kyrkans grundläggande uppgift, att bedriva undervisning.

Det är ingen tillfällighet att teologin lämnas till lokal nivå. Det finns ju en stor variation i tolkningarna av kristen tro och kristet liv i en kyrka med över 5 miljoner medlemmar. Även med en kärna av evangelisk luthersk bekännelse i olika delar av kyrkan finns i praktiken olika teologiska traditioner. Att ensa dessa traditioner i ett nationellt program och i ett biskopsbrev är mycket svårt. Mångfalden blir därför ett oundvikligt faktum som ska hanteras, också lokalt.

Riktlinje 1: Bejaka mångfalden, se den som en rikedom och som en möjlighet för systematisk dialog.

Vad handlar mångfalden om? Den amerikanske lutherske teologen Georg Lindbeck har gjort en tredelning av synen på kristen tro.

Den första alternativet betonar bekännelser där olika påståenden om Gud, Jesus, Helig Ande och kyrka spelar en central roll, alltså en slags "påståendetro". Äldre tiders katekesundervisning är ett av uttrycken för sådan trosuppfattning.

Det andra alternativet betonar den enskildes erfarenhet av exempelvis beroendet av en högre kraft. Ord som tillit och tilltro är centrala i detta alternativ som särskilt fokuserar på den enskilde som ett centralt subjekt.

Det tredje alternativet, utvecklat i dialog med de två första, betonar kulturens och språkets betydelse för tron, men med samtidig koppling till skrift och tradition. Tron är inte bara en spegel av föreställningar i det omkringliggande samhället. I detta alternativ blir gemenskaper i kyrkan mer betydelsefulla än i de två tidigare alternativen.

Även om de olika alternativen följer på varandra historiskt innebär ett bejakande av mångfald att alla alternativen behövs i lärandet och undervisningen. Vi behöver kunskap om skrift och tradition. Vi behöver arbeta med erfarenhet av tro och tillit. Vi behöver gemenskaper, i samspel med kultur, språk och tradition.

Jonas Eek skriver i en ledare i Kyrkans Tidning *Gudlöst folk, granskogsfolk eller gryningsfolk* (14/2022) om behovet av formativa miljöer i kyrkan. Detta handlar om

gemenskaper vid sidan av gudstjänstgemenskapen där människor, anställda, förtroendevalda, ideella och vanliga kyrkotillhöriga, lever i språkliga miljöer, med referenser till berättelser om Jesus i bibeln och till andra delar av traditionen.

Mångfalden innebär alltså såväl katekessamtal som existentiella samtal utan öppna referenser till skrift och tradition men också utveckling av språkliga gemenskaper med öppna referenser.

Riktlinje 2: Det krävs ett uthålligt, lågintensivt arbete, kring lärande och undervisning.

I lärandet behövs särskilda punktinsatser och fester som Teo Talks. Men vi ska också hitta former i vardagen där samtal som mer uthålligt stärker människors livsmod. Lärandet sker vid enskilda händelser men också som del av processer där deltagarna kan växa.

Ett uthålligt, lågintensivt arbete är en förutsättning för att vi som kyrka ska kunna stärka människor och ge dem livsmod och kraft att handla i denna tid av krig och klimatkris. Detta är en huvuduppgift för församlingen som en i dubbel mening lärande organisation.

Riktlinje 3: Det behövs idé- och erfarenhetsutbyte på pastoratsnivå kring olika läroplansfrågor av teologisk art men också kring pedagogiska frågor.

Behovet av fler samtalsgrupper kring kristen tro och existentiella frågor i församlingarna kräver att vi tar till vara de olika erfarenheter som görs i pastoratet och de kunskapsbanker som byggs upp av enskilda medarbetare. En strategisk läroplansgrupp, för utveckling av såväl pedagogik som teologi, skulle kunna bildas.

Riktlinje 4: Lärande och undervisning är en fråga för alla medarbetare i kyrkan, anställda, förtroendevalda och ideella.

Präster, pedagoger och diakoner är självklara nav i arbetet men det är viktigt att förtroendevalda och ideella deltar. Ett lärande som ska nå fler av våra drygt 60 000 tillhöriga kräver insatser av fler än ca 200 anställda. Det gäller för församlingarna men också för pastoratet. På pastoratsnivå skulle kunna bildas gemensamma nätverk för de undervisande delarna av arbetslagen och ideella. Allt för att öka antalet bärare av uppdraget att lära och undervisa.

Riktlinje 5: Särskilda medel av engångskaraktär bör sättas av för satsningar på lärande och undervisning under kommande år.

Pastoratets inkomster växer inte i samma takt som tidigare. Men finansiellt utrymme överstigande målkapitalet bör användas till satsningar för att bygga upp och stärka undervisning av de tidigare skisserade nätverken. Detta skulle indirekt bidra till att stärka människors livsmod inför nuet och framtiden. Har vi råd att avstå?

Umeå 22-04-11

Anders Kristoffersson (POSK), 30